

DOI: <https://doi.org/10.54937/2026.9788056112410.129-133>

PAPEŽ FRANTIŠEK A MÉDIÁ: KOMUNIKÁCIA CITLIVÝCH TÉM V SÚČASNEJ CIRKVI

POPE FRANCIS AND THE MEDIA: COMMUNICATING SENSITIVE ISSUES IN THE CONTEMPORARY CHURCH

BEÁTA DORKOVÁ

<p>Catholic University in Ružomberok, Slovakia Email: beata.dorkova266@edu.ku.sk</p>
--

ABSTRAKT

Výskum sa zameriava na komunikáciu pápeža Františka v kontexte médií, predovšetkým pri otvorení a interpretovaní citlivých spoločensko-náboženských tém v súčasnej Cirkvi. Špecifickým predmetom analýzy je oficiálna komunikácia Vatikánu týkajúca sa LGBT otázok a mediálna pozornosť, ktorú tieto témy získali počas pontifikátu pápeža Františka. LGBT problematika predstavuje oblasť, v ktorej spôsob komunikácie zohráva zásadnú úlohu pri formovaní verejnej mienky a cirkevného diskurzu. Pápež František sa od začiatku svojho pontifikátu vyznačoval jazykom, ktorý spájal pastorálnu empatiu s mediálnou otvorenosťou. Jeho vyjadrenia sa často stávali predmetom intenzívneho mediálneho záujmu – niektoré sú interpretované ako prelomové, iné ako kontroverzné. Mediálne spracovanie jeho slov neraz ovplyvnilo spôsob, akým verejnosť vníma nielen jeho osobné postoje, ale aj oficiálnu pozíciu Vatikánu k citlivým otázkam. Cieľom je porovnať oficiálne vyjadrenia a posolstvá pápeža Františka s ich mediálnymi interpretáciami, aby sa lepšie pochopil komunikačný proces medzi Cirkvou a spoločnosťou. Zároveň sa text usiluje ukázať, ako Františkov štýl – charakterizovaný jednoduchosťou, obraznosťou a dôrazom na milosrdenstvo – vytvára nový model cirkevnej komunikácie, ktorá sa snaží vstupovať do dialógu so svetom prostredníctvom jazyka súcitu a prijatia.

Kľúčové slová: komunikácia, cirkev, médiá, pápež, Vatikán

ABSTRACT

The research focuses on Pope Francis' communication in the context of the media, especially when opening and interpreting sensitive socio-religious issues in the contemporary Church. The specific subject of analysis is the Vatican's official communication on LGBT issues and the media attention these topics have received during Pope Francis' pontificate. LGBT issues are an area in which communication plays a fundamental role in shaping public opinion and Church discourse. Since the beginning of his pontificate, Pope Francis has been characterized by language that combines pastoral empathy with media openness. His statements have often been the subject of intense media interest—some interpreted as groundbreaking, others as controversial. The media coverage of his words has often influenced the way the public perceives not only his personal attitudes but also the Vatican's official position on sensitive issues. The aim is to compare Pope Francis' official statements and messages with their media interpretations in order to better understand the communication process between the Church and society. At the same time, the text seeks to show how Francis' style—characterized by simplicity, imagery, and

an emphasis on mercy—creates a new model of church communication that seeks to enter into dialogue with the world through the language of compassion and acceptance.

Keywords: *communication, church, media, pope, Vatican*

ÚVOD

Pontifikát pápeža Františka (2013 – 2025) výrazne zmenil spôsob, akým sa Katolícka cirkev prihovára dnešnému svetu. Ako prvý pápež z Latinskej Ameriky vstúpil do európskeho kultúrneho priestoru s dôrazom na okrajové skupiny, chudobných, migrantov, obeť sociálnej nespravodlivosti a ľudí na perifériách. Práve oni sa stali nositeľmi jeho posolstva o „Cirkvi ako poľnej nemocnici“ [1], ktorá nachádza svoje poslanie v sprevádzaní zranených a nie v odsudzovaní.

Médiá si rýchlo všimli, že František nepoužíva jazyk európskej teologickej scholastiky, ale jazyk príbehov, obrazov a gest – jazyk, ktorý je mediálne atraktívny. V jeho pontifikáte vznikli mnohé ikonické mediálne momenty: výrok „*Kto som ja, aby som súdil?*“ [2], umývanie nôh väzňom či migrantom, gestá voči rozvedeným či LGBT veriacim, ekologická encyklika *Laudato si'*, a napokon kontroverzie okolo dokumentu *Fiducia supplicans*. Tieto udalosti podnietili široké mediálne debaty, ktoré často presahovali teologický kontext a prechádzali do politických a kultúrnych rámcov. Práve tento preklad medzi teológiou a médiami je kľúčovým faktorom, ktorý formuje verejné vnímanie pápeža Františka.

TEORETICKÝ RÁMEC

Teória rámcovania ponúka kľúčový analytický nástroj na skúmanie toho, ako médiá interpretujú a sprostredkujú náboženské témy. Podľa Goffmana [3], rámec predstavuje „interpretatívnu schému“, prostredníctvom ktorej jednotlivci aj médiá dávajú udalostiam význam. Entman dopĺňa, že médiá zdôrazňujú určité aspekty udalosti, zatiaľ čo iné potláčajú, čím formujú verejnú mienku [4].

V prípade pápeža Františka sa v mediálnom priestore opakovane vynárajú tri dominantné rámce: *Rámec reformátora*

František je často zobrazovaný ako pápež, ktorý „mení“ alebo „otvára“ Cirkev — najmä v témach vzťahujúcich sa na LGBT skupinu, rozvedených kresťanov, či migrantov. Tento rámec podporujú médiá, ktoré zdôrazňujú jeho pastoračné gestá ako dôkaz jeho liberálneho štýlu.

Rámec rozporuplnosti

Niektoré médiá upozorňujú na napätie medzi pápežovou empatickou rétorikou a tradičným učením Cirkvi. Takto vytvárajú obraz „nejasného“ lídra, ktorého slová vyvolávajú rôzne interpretácie.

Rámec konfliktu

Ide o mediálne obľúbený rámec, ktorý Františka zobrazuje ako aktéra sporu s konzervatívnymi členmi cirkvi, s jednotlivými biskupskými konferenciami, so štátnymi či politickými predstaviteľmi.

Vďaka týmto rámcom sa určité výroky stávajú virálnymi a nadobúdajú nový význam, ktorý nemusí presne odrážať ich teologický alebo pastoračný kontext.

MEDIÁLNA REPREZENTÁCIA

Stuart Hall upozorňuje, že médiá nevytvárajú neutrálne zrkadlo reality, ale aktívne ju formujú prostredníctvom jazykových a vizuálnych kódov [5]. Táto teória je mimoriadne užitočná v prípade pápeža Františka, keďže jeho komunikácia je bohatá symbolická a často mediálne zjednodušovaná.

V praxi to znamená, že jeho komplexné teologické prejavy bývajú redukované na jednoduché slogany (napr. „*Kto som ja, aby som súdil?*“); jeho gestá — objatie, dotyk, úsmev — sú interpretované ako politické signály; jeho dokumenty sú v médiách prezentované najmä cez kontroverzné časti (napr. diskusia okolo *Fiducia supplicans*).

Týmto spôsobom sa pôvodný náboženský význam mení na kultúrny alebo politický symbol.

KRITICKÁ DISKURZÍVNA ANALÝZA

Kritická diskurzívna analýza podľa Fairclougha [6] skúma, ako jazyk odhaľuje mocenské vzťahy, ideológiu a sociálne napätia. V kontexte Františkovej komunikácie je významné sledovať:

- ako médiá prekladajú teologické pojmy („milosrdenstvo“, „dôstojnosť“, „synodalita“) do sekulárnych politických kategórií,
- ako rôzne mediálne typy — liberálne, konzervatívne, náboženské — používajú tie isté výroky odlišným spôsobom,
- ako kontext ovplyvňuje interpretáciu (napr. rozdiel medzi slovenskými a talianskymi médiami).

Kritická diskurzívna analýza zároveň ukazuje, že mnohé Františkove výroky sú publikom prijímané nie ako teologické normy, ale ako „poznámky do verejnej diskusie“ — čo môže viesť k dezinterpretáciám.

NÁBOŽENSTVO V MEDIÁLNO M PROSTREDÍ

Podľa Hoovera [7] médiá nielen sprostredkujú náboženstvo, ale zásadne menia spôsob, akým je náboženstvo prežívané a chápané. V digitálnej ére sa toto prejavuje v plnej sile: každý prejav pápeža je okamžite globalizovaný, výroky sú často vytrhnuté z kontextu, interpretácie sa šíria rýchlejšie ako originálne vyjadrenia, sociálne siete polarizujú reakcie a vytvárajú vlastné naratívy.

Cirkev tak stráca výlučnú kontrolu nad interpretáciou svojich posolstiev. Môže však reagovať — najmä prostredníctvom vatikánskych médií — snahou o korekciu nepresností alebo doplnením kontextu.

KOMUNIKÁCIA CITLIVÝCH TÉM V PONTIFIKÁTE PÁPEŽA FRANTIŠKA

LGBT otázky

LGBT problematika sa stala jednou z najvýraznejších oblastí, v ktorých možno pozorovať Františkov osobitý pastoračný štýl. Jeho komunikácia vychádza zo zásady, že „osoba je dôležitejšia ako kategória“, čo zdôraznil už v roku 2013 v známej vete: „Kto som ja, aby som súdil?“ [2]. Tento prístup predpokladá sprevádzanie človeka pred jeho posudzovaním a vytvára obraz pápeža, ktorý reaguje na realitu života veriacich skôr pastoračne než zákonne.

Médiá pritom rámujú túto tému rozdielne: liberálne zdroje ho prezentujú ako vodcu, ktorý „mení Cirkev“, konzervatívne upozorňujú na „nejasnosť“ jeho výrokov a náboženské médiá sa snažia interpretovať jeho gestá v rovnováhe s doktrínalnými textami. Tento dynamický priestor sa naplno prejavil po publikovaní dokumentu *Fiducia supplicans* [8], ktorý síce neprináša žiadnu zmenu v učení o manželstve, no umožňuje pastoračné požehnanie párom v „neregulárnych vzťahoch“, čo sekulárne médiá interpretovali ako prelom. Tým sa opäť ukazuje napätie medzi teologickou presnosťou dokumentu a mediálnym spôsobom jeho spracovania.

Potrat a eutanázia

Pri témach potratov a eutanázie František používa výrazne morálny jazyk, keď hovorí o „kultúre odvrhnutia“ a „kultúre smrti“, čím zdôrazňuje spoločenské mechanizmy, ktoré relativizujú hodnotu ľudského života. Napriek pevnej doktrínalnej pozícii Cirkev zároveň vyzýva na sprevádzanie osôb, ktoré robia rozhodnutia v extrémne náročných situáciách. Tento dvojité tón — jasné odmietnutie činu, no súcit s konajúcim — vytvára pre médiá priestor na rozporuplné interpretácie, ktoré môžu v závislosti od ideologickej orientácie buď zdôrazniť „prísnosť“ učenia, alebo „pastoračnú mäkkosť“ pápeža.

Migrácia a utečenci

Migrácia patrí medzi najtrvalejšie a najidentifikovateľnejšie témy Františkoveho pontifikátu. Ako pápež pochádzajúci z Latinskej Ameriky vníma problém migrácie nie primárne ako politickú otázku, ale ako antropologickú výzvu spojenú s dôstojnosťou človeka. Jeho návštevy na Lampeduse, Lesbos či v utečeneckých centrách sa stali symbolickými gestami solidarity, ktorých mediálna interpretácia osciluje

medzi humanitárnym rámcom, politickou kritikou Európy a polarizujúcou diskusiou o migračnej politike. Aj tu sa ukazuje, že gestá majú často väčší mediálny dosah než obsah jeho príhovorov.

Trest smrti

Zásadným medzníkom Františkovo pontifikátu bola revízia Katechizmu Katolíckej cirkvi (2018)¹, ktorá označila trest smrti ako „neprípustný“. Mediálne reakcie opäť využili rámec „zlomu“ či „reformy“, hoci samotná zmena vychádzala z dlhodobého vývoja katolíckej morálnej teológie a sociálneho učenia Cirkvi. František v tejto téme zdôrazňuje dôstojnosť vinníka, možnosť obrátenia a odmietnutie kultúry násilia — čo médiá prekladajú buď ako výraz silnej pro-life konzistentnosti alebo ako kontroverziu pre konzervatívnych veriacich.

Ekologické otázky

Encyklika *Laudato si'* [9] otvorila ekologickú tému v globálnej Cirkvi spôsobom, aký dovtedy nemal obdoby. Ekologická kríza je v nej prezentovaná ako komplexný problém, ktorý zahŕňa nielen starostlivosť o planétu, ale aj solidaritu s chudobnými. Táto encyklika získala mimoriadny mediálny ohlas, keďže prepája ekologické témy s otázkami sociálnej nerovnosti, politickej zodpovednosti a globálnej spravodlivosti. Pre sekulárne médiá sa František stal hlasom klimatickej angažovanosti, zatiaľ čo v cirkevných diskusiách sa dokument stal platformou pre teologické úvahy o integrálnej ekológii.

ZÁVER

Komunikácia pápeža Františka predstavuje jedinečný príklad toho, ako sa náboženská autorita adaptuje na dynamické podmienky mediálneho prostredia 21. storočia. Jeho pontifikát ukazuje, že spôsob komunikácie Cirkvi už nemožno oddeliť od mediálnej logiky, ktorá rámcuje, interpretuje a často aj redefinuje pôvodný význam posolstiev. Františkov jazyk, postavený na princípoch milosrdenstva, blízkosti a inklúzie, je mediálne veľmi prístupný, no zároveň práve pre svoju jednoduchosť mimoriadne zraniteľný voči skratkám a dezinterpretáciám. Pastoračný dôraz, ktorý uplatňuje najmä pri citlivých témach — LGBT otázkach, migrácii, ekológii či morálnych otázkach ako potrat a eutanázia — vytvára nový komunikačný model, ktorý preferuje dialóg pred normatívnym odsudzovaním.

Zároveň sa ukazuje, že mediálne zobrazovanie pápeža je výsledkom komplexnej interakcie medzi osobnými vyjadreniami, oficiálnymi dokumentmi, interpretáciou vatikánskych médií a spracovaním na úrovni sekulárnych médií. Táto interakcia často vedie k napätiam medzi tým, čo pápež skutočne v teologickom zmysle komunikuje, a tým, čo sa napokon dostane k verejnosti. Preto je dôležité rozlišovať rozdiel medzi osobnými gestami a magisteriálnym učením, medzi pastoračnou empatiou a doktrínálnou presnosťou, a napokon aj medzi mediálnym rámcom a cirkevným kontextom. Tento rozlišovací proces je nevyhnutný nielen pre presnú interpretáciu Františkových vyjadrení, ale aj pre pochopenie hlbších mechanizmov, ktoré ovplyvňujú verejný obraz Cirkvi.

Ďalším kľúčovým aspektom je polarizácia, ktorá sprevádzala značnú časť Františkovo pontifikátu. Táto polarizácia nebola spôsobená len samotným obsahom jeho výrokov, ale aj spôsobom, akým rôzne médiá (liberálne, konzervatívne či náboženské) rámcovali jeho posolstvo. Pre jedných sa stal symbolom otvorenosti a reformy, pre iných zdrojom nejasností a „doktrínálneho oslabenia“. V skutočnosti však väčšina týchto napätí vyplýva skôr z mediálneho spracovania než z reálneho narušenia kontinuity cirkevného učenia.

Napriek týmto výzvam Františkov pontifikát ukazuje, že Cirkev môže komunikovať aj mimoriadne citlivé témy spôsobom, ktorý si zachováva vernosť tradícii a zároveň je schopný oslovit' sekulárnu verejnosť. Jeho privilegium klásť dôraz na integrálnu dôstojnosť človeka, sociálnu spravodlivosť a kultúru stretnutia umožnilo otvoriť nové komunikačné priestory pre dialóg medzi Cirkvou a svetom — dialóg, ktorý je dnes naliehavejší než kedykoľvek predtým.

Na záver teda treba poukázať na to, že prístup pápeža Františka môže byť chápaný ako model pre budúcu cirkevnú komunikáciu: model, ktorý nie je založený na defenzívnom oddeľovaní sa od sveta, ale na schopnosti komunikovať evanjeliové hodnoty v kontexte kultúrnej plurality a mediálnej fragmentácie.

---

1 <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2018/08/02/180802a.html>

Úlohou budúcich cirkevných lídrov i výskumníkov bude skúmať, do akej miery je tento model prenosný, trvalo udržateľný a schopný uchovať rovnováhu medzi teologickou hĺbkou a mediálnou zrozumiteľnosťou.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] FRANCIS. (2013). Interview with Antonio Spadaro, SJ („A Big Heart Open to God“). *La Civiltà Cattolica / Vatican.va*. [online]. Dostupné na internete: >https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2013/september/documents/papa-francesco_20130921_intervista-spadaro.html< [cit. 2025-11-11].
- [2] FRANCIS. (2013). Press Conference of Pope Francis During the Return Flight from Rio de Janeiro. Vatican Press Office. [online]. Dostupné na internete: >https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2013/july/documents/papa-francesco_20130728_gmg-conferenza-stampa.html< [cit. 2025-11-11].
- [3] GOFFMAN, Erving. (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. New York: Harper & Row, 586 s.
- [4] ENTMAN, Robert M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- [5] HALL, Stuart. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE Publications, 400 s.
- [6] FAIRCLOUGH, Norman. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold, 258 s.
- [7] HOOVER, Stewart M. (2006). *Religion in the Media Age*. New York / London: Routledge, 237 s. <https://doi.org/10.4324/9780203503201>
- [8] DICASTERY FOR THE DOCTRINE OF THE FAITH. (2023). *Fiducia supplicans: On the Pastoral Meaning of Blessings*. Vatican.va [online]. Dostupné na internete: >https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_ddf_doc_20231218_fiducia-supplicans_en.html< [cit. 2025-11-11].
- [9] FRANCIS. (2015). *Laudato si' – On Care for Our Common Home*. Vatikán: Libreria Editrice Vaticana, 184 s.